

Prezident Miloš Zeman se v únoru ve Spojených státech setkal s izraelským premiérem Benjaminem Netanjahuem.

Oba byli jedinými státníky, kteří vystoupili na výroční konferenci pravicové proizraelské lobbistické organizace AIPAC a oba politiky spojuje i to, že se jim nedostalo přijetí od špiček americké administrativy. Snad nic nedokresluje lépe, do jakých vod zatáhl svoji zemi „Bibi“ Netanjahu, a kam ho sledují nekritičtí podporovatelé Izraele na české politické scéně.

nebo Partnerství, jednostranná fascinace?

Netanjahuově cestě do USA předcházela v Izraeli velmi ostrá a vleklá diskuse – Bibi letěl na lobbistickou akci, a republikáni ho také pozvali do Kongresu, kde pak v únoru podle očekávání kritizoval chystanou dohodu mezinárodního společenství s Íránem, na níž se podílí i administrativa demokratického prezidenta Baracka Obamy. A protože navíc zbývá už jen pár dní do předčasných voleb v Izraeli, jak američtí, tak izraelští komentátoři se shodli v jednom: Tak jako američtí republikáni využili Bibiho jako klacek proti Obamovi, Netanjahu zapojil republikány jako nástroj svého boje s vnitropolitickou levicovou konkurencí v Izraeli.

Žádné z těchto nuancí však zjevně nezohlednila česká zahraniční politika, vždyť i Zeman nebyl na své vůbec první prezidentské návštěvě Spojených států kvůli jednání se svými odpovídajícími americkými partnery, ale právě proto, že ho pozvali lobbisté z AIPACu neboli Americko-izraelského výboru pro veřejné záležitosti. Za dobré vztahy s proizraelskými lobbisty, kteří se spolu s Netanjahuem snaží torpédovat dohodu s Íránem, zatímco Česká republika ji podporuje, se přitom přimlouvají i lidé v ústředí české diplomacie. Loni v létě

také delegace AIPAC navštívila nejen Pražský hrad, ale i Černínský palác.

Kacířské nápady

Když se zkraje loňského roku v Česku ujímal vlády tým Bohuslava Sobotky a do čela ministerstva zahraničí nastupoval Lubomír Zaorálek, z ústředí české diplomacie bylo najednou možné zaslechnout vsuknutí kacířské hlasy. „Máme s Izraelem strategické spojení, pravidelně probíhají společná zasedání našich vlád. Co to ale vlastně znamená a jaký má takové spojení pro nás přínos?“ ptal se v soukromí jistý pracovník Černínského paláce. „Chápu to se Slovenskem, kde máme velmi podobné regionální zájmy a sdílíme stejný prostor. Jaký smysl to ale má v případě Izraele?“

V listopadu však proběhlo v Jeruzalémě pod vedením Netanjahua a Sobotky další takové jednání, takže ani změna české vlády v této věci evidentně změnu nepřinesla.

Už několik čelných českých diplomatů mi přitom v uplynulých letech bez obalu v různých obměnách řeklo: „V Evropě jsme známi tím, že za Izrael cedíme krev, ale co nám to vlastně dává?“ Prezident Zeman předloni na tuto otázku česko-izraelských vztahů odpověděl bez obalu: „Je zapotřebí položit si jed-

noduchou otázku: Čím prospět Izraeli, a neptat se, čím Izrael může prospět nám.“

ČR ostatně už v listopadu 2012 hlasovala spolu s hrstkou zemí ve Valném shromáždění OSN proti uznání palestinské státnosti. Mnozí západní politici, média i přední komentátoři v samotném Izraeli si všimají, do jaké izolace se Izrael dostává, jaké škody mu způsobuje zrychlování výstavby dalších tisíců osadnických domů na okupovaných územích, všimají si, jak silně současná izraelská vláda pošramotila vztahy židovského státu s USA, že v Evropské unii přichází éra přísného oddělování zboží ze samotného Izraele a produkce z osad. Teze, že jedinou brzdou mírového procesu je palestinská strana, už je zkrátka neudržitelná.

Česká politika však reflektuje tyto posuny se značným zpožděním. Jako by dokonce i přes ideologické odlišnosti od předchozích vlád na ně navazovala. Ministr zahraničí Jan Kohout například před pěti lety vyjádřil podporu tzv. přirozenému růstu židovských osad, ačkoli jakékoli jejich rozšiřování i tehdy odmítala jak EU, tak Spojené státy. „Samozřejmě že takovýto rozvoj, že se lidé dávají dohromady a plodí děti, to je přirozený rozvoj,“ řekl Kohout Českému rozhlasu s tím, že tzv. přirozené

**Břetislav
TUREČEK**

Autor vede
Centrum pro
studium Blízkého
východu na
Metropolitní
univerzitě Praha.

Rozhovor prezidenta Miloše Zemana v izraelském deníku Jediot Achronot

rozšiřování osad schvaluje i jménem české vlády. „V tuto chvíli mluvím jen za Českou republiku, ale myslím, že to budeme schopni zkomunikovat i s českým předsednictvím, protože myslím, že nikdo rozumný v Evropské unii nemůže snad mít nic proti tomu, aby se lidé množili,“ řekl Kohout. Následně bral svá slova zpět a uváděl je do souladu s mezinárodní linií.

Jistý bývalý premiér – nebylo by vhodné jej jmenovat, protože nemluvil veřejně – se zase při cestě po regionu vyjádřil v tom smyslu, že je v Palestině přeci místa dost, tak jak může Arabům vadit, když si sem tam židovští osadníci pro sebe zaberou nějaký kopec. Nedávný velvyslanec v Izraeli Tomáš Pojar zase před koncem svého mandátu loni v lednu oficiálně navštívil podle všeho jako vůbec první ambasador členské země EU židovskou osadu, konkrétně Ariel.

Někdy jde spíše o drobnosti: Počátkem letošního února si např. palestinský ambasador v Praze Chálid al-Atraš na ministerstvu zahraničí stěžoval, že česká města organizují kulturně-politické akce nazvané „Dny Jeruzaléma“. Podle Palestinců by mělo jít o „Dny západního Jeruzaléma“, protože současné označení ignoruje sporný status města a předjímá, že i jeho východní, arabská část patří Izraeli.

Česká politika může být v uvedených případech legitimním postojem, podporou poskytovanou státu, který je demokratický, a podle některých komentátorů, politiků a proizraelských aktivistů by proto měl mít volnější ruku při svém počínání v regionu plném hroučících se muslimských států a diktatur. Při tomto přístupu je tedy možné odsunout stranou námitky, že jde někdy ze strany Izraele o postupy ilegální, eventuálně neetické. V každém případě však ve chvíli, kdy rozhodující čeští politici průběžně po léta vzdávají hold Izraeli a zřídka kdy jeho kontroverzní počínání kritizují, není možné tvrdit, že Praha zastává v komplikovaném sporu vybalancovaný postoj.

Obhájce neobhajitelného?

Je přitom evidentní, že mnohé arabské vlády takové kličkování a lavírování bedlivě sledují, a občas i reagují. Nutno říci, že v posledních dvou letech bývají nejčastější příčinou výroky prezidenta Zemana, a nikoli vládních činitelů.

Zeman se už za dva roky v prezidentské funkci stačil vcelku jednoznačně vyslovit pro to, aby Česká republika – v tuto chvíli jako jediný stát světa – přestěhovala svou ambasádu v Izraeli z Tel Avivu do Jeruzaléma. Navrhl, aby se problém palestinských uprchlíků roze-

setých po Blízkém východě řešil jejich přesunutím například do Saúdské Arábie či do Spojených arabských emirátů. Loni v červnu vše vygradovalo, když si saúdskoarabské ministerstvo zahraničí předvolalo novopečeného českého velvyslance Jiřího Slavíka a vyzbrojeno podrobným soupisem všech prezidentských „prohřešků“ proti Zemanovým výrokům protestovalo. Výsledky jsou cítit dodnes: Rijád, který se po kolapsu Egypta považuje za bezkonkurenčně nejvlivnější sílu arabského světa, už odmítl tři české oficiální návštěvy, které se chtěly pokusit o rozvinutí perspektivních ekonomických vztahů. Velvyslanec Slavík podle únorových informací od loňského léta nedostal možnost předat králi své pověřovací listiny.

Hranice spojenectví a loajality přítom nejsou na Blízkém východě jednoznačné. Saúdská Arábie tak sice patří k tzv. umírněným (přesnější by možná bylo pragmatickým) režimům, které v bezpečnostní sféře spolupracují se Západem a netají se rezervovaným postojem k sunnitským politickým islamistům i k Íránu. Avšak zároveň dávají zřetelně najevo, kde leží jejich loajalita, když dojde na izraelsko-palestinský konflikt. V podobné pozici jsou i Spojené arabské emiráty a Jordánsko, které Zeman v únoru navštívil a kde – nutno zdůraznit – tentokrát nezpůsobil žádný diplomatický problém a choval se nanejvýš korektně.

Loni v létě také delegace AIPAC navštívila nejen Pražský hrad, ale i Černínský palác.

V podstatě nikdo nepopírá, že vztahy České republiky s Izraelem jsou skutečně výjimečné. Liší se jen názory, nakolik jsou přiměřené dnešní mezinárodní situaci i politice samotné jeruzalémské vlády. „Dali jsme Izraeli najevo, že spoléhat na naši automatickou podporu už nebude možné,“ shrnul posun posledního roku jistý vysoce postavený diplomat. Do toho se například letos chystá i ustavení česko-palestinské mezivládní komise, tedy obdoby politické spolupráce s Izraelem, byť na nižší úrovni. Arabské vlády – a hlavně jejich pražské ambasády – však dál bedlivě sledují pohyb české diplomacie na laně deklarované vyváženosti, z níž však lze kdykoli sklouznout do role obhájce neobhajitelného.